

Aamunavaus kuluttajakasvatuksesta

1960-luvulla hippikulttuuri alkoi kukoistaa maailmalla, Neil Armstrong astui Kuuhun ja naisten työssäkäynti yleistyi Suomessa. Sotien jälkeisessä Suomessa ostokuluttaminen alkoi hiljalleen vilkastua. Yhdysvalloista tulleet vaikutteet muodin, kodinkoneiden ja viihteen saralla rantautuivat television välityksellä myös Suomeen. Kun vielä 50-luvun Suomessa pyrittiin "kuluttamaan kohtuudella", 60-luvulla elintaso nousi ja Suomikin pääsi länsimaisen kuluttamisen makuun.

Kuluttajakauppaan liittyi sen syntyvaiheistaan saakka haasteita. Muun muassa huijarit ovelta ovelle kaupustelijoiden keskuudessa olivat ikävä ongelma. Asiakas saattoi joutua maksamaan ostoksistaan enemmän, mitä oli sovittu. Toisinaan taas tuotteista ei ollut saatavilla tuotetietoja tai tuotteet saattoivat olla kuluttajalle vaarallisia.

USA:n presidentti John F. Kennedy oli ensimmäinen merkittävä poliitikko, joka kiinnitti huomiota kuluttajan oikeuksiin. 15.3.1962. Kennedy lausui julkilausuman kuluttajan oikeuksista. Ne pitivät sisällään neljä teesiä: oikeus turvallisuuteen, oikeus tietoon, oikeus vaihtoehtoihin ja oikeus vaikuttaa. Myöhemmin kuluttajajärjestöjen kansainvälinen liitto lisäsi luetteloon vielä neljä vaatimusta, kuten oikeus hyvitykseen ja oikeus puhtaaseen ympäristöön.

Nykyään kuluttajan ongelmat liittyvät usein pikavippeihin, käytetyn auton kauppaan tai verkkokaupan ongelmiin. Kansainvälistä kuluttajan oikeuksien päivää vietetään vuosittain maaliskuun 15. päivä, ja päivän tarkoituksena on lisätä tietoisuutta ja edistää kuluttajan perusoikeuksien toteutumista.

Mieti nyt hetki omaa arkeasi. Minkälaisissa tilanteissa sinä saatat joutua vaatimaan kuluttajan oikeuksiasi?

Pidetään kiinni kuluttajuuteen liittyvistä oikeuksistamme ja ollaan tietoisia myös vastuistamme.

Hyvää kansainvälistä kuluttajan oikeuksien päivää!

Opettajalle lisätietoa aamunavauksen tueksi

Kuluttajan perusoikeuksia on yhteensä kahdeksan. Niistä ensimmäiset neljä perustuvat John F. Kennedyn julkilausumaan, jonka hän esitti USA:n kongressille 15.3.1962.

- **Oikeus turvallisuuteen:** Palvelut ja tavarat eivät saa aiheuttaa terveydellistä vaaraa kuluttajalle.
- **Oikeus tietoon:** Tuotemerkinnät ja mainonta eivät saa johtaa harhaan.
- **Oikeus vaihtoehtoihin:** Kuluttajan tulee voida vapaasti valita ostamansa tuote tai palvelu eri tarjoajien keskuudesta.
- **Oikeus vaikuttaa:** Kuluttajan tulee pystyä reklamoimaan ostoksensa.

Myöhemmin Kuluttajajärjestöjen kansainvälisen liitto lisäsi listaan neljä vaatimusta:

- **Oikeus kohtuulliseen kulutukseen:** Jokaisella pitää olla riittävästi ruokaa, juotavaa, vaatteita ja mahdollisuus asuamiseen, terveydenhoitoon, koulutukseen sekä puhtauteen.
- **Oikeus hyvitykseen:** jokaisella on oikeus valittaa tuotteiden virheistä ja saada niistä hyvitystä.
- **Oikeus kuluttajakasvatukseen:** jokaisella on oikeus oppia tietoa ja taitoja, joita valistunut kuluttaminen edellyttää.
- **Oikeus puhtaaseen ympäristöön:** jokaisella on oikeus asua ja työskennellä terveessä ympäristössä.

Ensimmäisen kerran kansainvälistä kuluttajan oikeuksien päivää vietettiin 15.3.1983. Päivän tarkoituksena on edistää kuluttajan kahdeksan perusoikeuden toteutumista. Kuluttajan oikeuksien päivä on erityisesti kansalaisjärjestöjen toimintapäivä, jolloin nämä järjestävät erilaisia kampanjoita ja tapahtumia vuosittain vaihtuvien teemojen mukaan. Vuonna 2020 päivän teemana on kestävä kuluttaja. Lisätietoa päivästä: <https://www.consumersinternational.org/what-we-do/world-consumer-rights-day/sustainable-consumer-2020/>. Kuluttajakasvatuksesta löydät lisää oppimateriaalia mm. Nuorten Akatemian ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston nettisivuilta:

www.nuortenakatemia.fi/oppimateriaaleja/talouskasvatus/

www.kkv.fi/kuluttajakasvatus/

Vinkki: Seuraa myös Kuluttajaneuvontaa Facebookissa! Julkaisuihin on paljon opetuskäyttöön soveltuvaa materiaalia.